

Anulu IV.

N^{ro} 9.

Fói'a basericésca.

Organu

pentru cultur'a religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

10 Maiu 1886.

Cuprinsulu:

Cestiuni basericési. — Legislatiunea canonica despre martori. — vesmentele
sacre diaconesci. — Revist'a basericésca. — Concursu. — Bibliografia.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1886.

Tipograff'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Cestiuni basericesci.

I. In lunile trecute unii preoti de ai nostrii din muntii apuseni si au fostu esprimatu dorinti'a, că ar' fi consultu, că Ordinariatele nostre se dé clerului inviatiune, cumcă care calendariu se-lu folosósca in ducerea matriculeloru, anune celu nou seau celu vechiu. Dorinti'a acést'a si o au esprimatu din motivulu acél'a, că in privinti'a acést'a nu esista nice astadi uniformitate, deore-ce unii preoti folosescu in ducerea matriculeloru unu calendariu si altii altulu.

Dorinti'a preotiloru acestor'a, încātu atinge uniformitatea calendariului, este in adeveru justa, si merita a fi implinita. Numai cătu noi credemu, că se pote implini si fora că Ordinariatele se mai dé ver un'a inviatiune speciale.

Cestiunea calendariului este una cestiune tare delicata. Cu alta ocasiune amu fostu amintitu in colonele foiei nostre, cumcă noi credemu, că in tienerea serbatoriloru nu potemu primi din motive de prudintia pastoralu calendariulu celu nou inainte de ce l'ar primi greco-orientalii. Suntemu deplinu convinsi, cumcă calendariulu celu vechiu este gresitu. Scienti'a cea noua a astronomiei a aretatu puaa la evidintia, cumcă ambe calendariele nu cuprindu intregu tempulu, in care pamentulu face una rotatiune in jurulu sorclui. Inse precându celu Gregorianu a aflatu corectivulu nimeritu de a adauge diferinti'a acést'a dupa unu numeru anumitu de decenii, pre atunci celu Julianu nu voiesce se scia nemicu de corectivulu acest'a. De aci vine de in secululu trecutu celu Julianu a fostu cu 12 díle indareptulu celui Gregorianu, in secululu acest'a este cu 13 díle, éra in celu urmatoriu cu 14 si asia mai departe. De nu se faceá calendariulu Gregorianu in Rom'a la mandatulu Pontificelui, de multu l'ar' fi primitu Greco-orientalii. Asia inse au facutu mai cestiune dogmatica din elu, si nu voiescu se-lu primésca nice decumu. Protestantii din ura cătra Rom'a inea s'au opusu la inceputu si nu au voitu se-lu primésca. In urma inse coplesiti de argumentele astronomice si nevoindu a se isolá de tota lumea culta, totusi l'au primitu, desi unii tare tardiu, precumu Suedii si Norvegii, cari nu l'au primitu decâtu la inceputulu seculului presente. Astádi numai protestantii din Rusi'a mai observéza calendariulu celu vechiu, si acést'a din motivulu, că guvernulu rusescu nu li concede a introduce pre celu nou.

Daca inse din motivulu de prudintia pastoralu nu potemu observá calendariulu celu nou in tienerea serbatoriloru, atunci nemicu nu ne impiedeca, că se nu-lu observamu in lucrurile oficiose, cum este p. e. ducerea matriculeloru, protocoalele de esibite, corespondintie si aretari oficiose si altele. Acést'a din cauza că prin asia ceva baseric'a nostra nu pierde nemicu din popularitate

inaintea poporului greco-oriental, nice nu se instrainéza dela Sant'a Unire, fiendu-cà asia ceva nu atinge de locu ideile lui religiose.

Acum tote patru Ordinariatele nostre inca de multu au introdusu calendariulu celu nou in tote afacerile loru oficiose. Acést'a credemu noi, cà este destula inviatiune, cá si clerulu subalternu se faca asemenea. Si astu-feliu credemu, cà nu ar' mai fi lipsa de nice un'a inviatiune speciala. Urmeze numai unulu fia-care calendariulu, ce-lu urméza Ordinariatulu seu, si credemu, cà in scurtu tempu potemu ajunge la uniformitate. Greco-orientalii, ce e dreptu, si in lucrurile aceste, observéza totu calendariulu celu vechiu. Deca loru le place a se isolá si in lucrurile aceste de Europ'a cea culta si a nu voi se ese odata din confusiunea, in care se afla avendu in comerciulu cu altii de a calculá totu de a un'a dupa doue calendarie, atunci remana totu pre langa celu vechiu, cà noi nu-i invidiamu.

II. Parintele Melchisedecu episcopu alu Romanului in una siedintia a „Santului Sinodu“ din Romani'a vorbindu despre revisiunea cartiloru basericesci a amintitu ceva si despre cartile nostre, sustienendu, cumcà editiunile cele noue ale cartiloru nostre ar' fi „ridicule“ in privinti'a limbei si a fidelitatei. Caus'a, pentru care densulu s'a aieptatu pana la un'a atare asertiune, este, cà densului i se pare, cà câte innoiri in termini s'au facutu in cartile nostre, s'au facutu mai tote fora tréba, si-lu dore, cà de ce nu au mai remasu mai multi termini slavici pre langa cei latini, buna ora cum au remasu in „Oratoriulu“ densului, in care prin câte unu locu i se pare omului, cà e in Rom'a, atátu de latinisata este limb'a, si apoi indata dupa ace'a, atátu este de slavisata, câtu i se pare omului, cà e in Moscov'a. Concedemu si noi bucurosi, cà suntu lucruri de indreptatu in cârtile nostre rituali. Concedemu, cà in editiunile de pana acumu au fostu datatorie de tonu mai numai ratiuni limbistice, si s'a uitatu de multe ori cu totu spiritulu testului, cum se pote vedé de acoló, cà corectorii tienendu-se mortísiiu de topic'a gramaticala au ordinatedu cuvintele nu odata in sensu contrariu spiritului loru. Ma ni anu si facutu unele observari la ele, si credemu, cà se voru mai face in colonele acestui organu. Tote lucrurile aceste inse nu indreptatiescu de locu pre ninene, cá se le caracterizeze de ridicule. Ci celu multu, ce se pote dice, este cumcà cá primulu inceputu contienu inca neperfectiuni, cari inse se voru redicá dela midilocu Deca se va primí principiulu Parintelui Melchisedecu, cá se nu se intrebuintieze in cartile basericesci nice unu cuventu latinu, care nu este in gur'a poporului, cum i se intempla cu cuventulu: *gloria*, pre care nu voiesce se-lu veda cu nice unu pretiu in cartile rituali, si mai bucurosu primesce pre: *slava*, atunci cartile revediate sub auspiciile „Santului Sinodu“ voru fi de securu ridicule. In colo este curiosu, cà cu tote cà cartile nostre suntu „ridicule“, totusi suntu tare desu consultate, de câte ori se eda câte o carte noua in Romani'a. La cestiunea acést'a inse pote vomu mai revení.

III. „Moniteur de Rome“ organu alu Santului Scaunu Apostolicu relativu la referintiele basericesci ale Romaniloru in unu articulu intitulatu: *L'eglise catholique et „Orthodoxie“ orientale* scrie urmatorie lucruri tare interesante pentru noi atâtu din punctu de vedere nationalu, câtu si basericescu.

„Inca nu suntu dati uitarei articlii publicati cu câtu-va tempu mai inainte de principele Bibescu in *Nouvelle Revue*, articlii, in cari scriitoriulu acest'a prezentase catolicismulu cá pre unu inamicu naseutu alu natiuniloru orientale din Balcanu, si in cari se incercase a probá, cá deca natiunile aceste voiescu se-si pastreze independinti'a, atunci trebuescu se-si lege sortea loru in unu modu indisolubilu de ortodoxi'a orientala. Principele Bibescu sustienendu tes'a acést'a nu a facutu alt'a, decâtu a desvoltatu ideile si program'a *Associatiunei ortodoxe romane* fundata cu scopulu declaratú de a impiedecá progresulu catolicismului in Romani'a sub pretestulu, cá elu este unu inamicu alu independintiei nationale.

Archiepiscopulu catolicu de Bucuresci Esc. Sa Palm'a in pastoral'a sa de paresime dete unu respunsu oportunu si peremtoriu la acusele aceste nefundate, si se a incercatu a linisei snsceptibilitatile aceste esagerate a patriotismului romanu. Archiepiscopulu espune in unu modu tare nimeritu caracterulu catolicitatii basericesci, care cuprinde tote poporele paumentului fora de a partini pre nice un'a rasa, limba seau natiune. „Baseric'a intindendu-si bland'a sa domnie asupr'a poporeloru si a natiuniloru, in locu de a le luá loru din cele ce au si prin cari se deosebescu unele de altele, pune la ivéla calitatile loru naturale, adaogându spre desevársirea si inpodobirea acestora, o comora de frumseti morale: intocmai cá lumin'a, care, aretandu-se la orizontu, nu schimba starea lucruriloru astu-feliu precumu o au dela natura, ci risipindu intuneroculu ce le invaleste, le reinviéza si le inpodobesce cu o feliurime nesfirsita de colori, care de care mai placute. De ace'a popórele n'au incetatu nice odata a fí in baserica ace'a ce fusesera mai inainte de a-i apartiené, adeca greci, latini, germani, englesi si asia mai departe, ci au pastratu neatinse limbele, moravurile, legile si formele loru de guvernú, lucruri cari deca s'au schimbatu in ore-care privintia prin inriurirea ei, n'au facut'o decâtu numai spre a se innobilí si a se perfectoná“.

Baseric'a nu numai cá nu ataca independinti'a si nationalitatea poporeloru, ci ea scie respectá si diferintiele secundarie, ce potu esistá in disciplina si in ritu, „cáce istori'a“ dice archiepiscopulu „areta cu tota evidinti'a, cá se potu impacá forte bine cu unitatea si cu catolicitatea basericeii deosebitele rituri si obiceiuri basericesci, venerabile din caus'a anticitatii loru si introduse in baserica insasi, fora vatemarea invetiamentelorú revelate, de nisce barbatii apostolici, adeverati respanditori si parenti ai credintiei catolice“.

Insemnéza dara a inculpá baseric'a catolica pre nedreptulu, cându se sustiene, cá ea ar' voi a latinisé pre crestinií orientali.

Este de ajunsu a aruncá numai una privire preste situatiunea presenta

a bisericeii catolice in orientu, pentru de a vedé, ce varietate frumoasa si fecunda de rituri se afla in ea. Intre doue sute de milioane de catolici supusi autoritatii Papei se afla patru milioane si diumetate de greci uniti.

Archiepiscopulu de Bucuresci face pre dreptulu se se observeze, ca intre aceste patru milioane si diumetate de Greci uniti se afla si unu milionu si diumetate de Romani, cari desi catolici totusi au remasu Romani; Si lucru remarcabilu. Romanii catolici prin contactulu loru cu civilizatiunea latina occidentala au contribuitu mai multu la desceptarea natiunii romane.

Noi dorimu, ca vocea autorisata a eminentului Archiepiscopu de Bucuresci se pota imprascia atatea prejudetie funeste si preventiuni nedrepte, ce se respandescu in contr'a bisericeii. Catholicismulu nunumai ca nu este inimiculu independintiei si autonomiei natiuniloru celoru mici din Balcanu, ci noi suntemu convinsi, ca uninduse cu Rom'a, natiunile aceste tinere, ce acum se redica pre scen'a Europei, voru aflá in ea unu elementu incomparabilu de putere si marime. Desbinarea orientala le a immobilisatu in decursu de mai multi seculi. Desbinarea acést'a a fostu una bariera intre ele si intre curentulu celu mare alu civilizatiunii europene din apusu, acareia centru si foculariu a fostu Rom'a, ori ce se va dice in contra. De presente desbinarea acést'a contine in sene pentru natiunile aceste tinere, fia romane, fia slave, unu pericolu multu mai de temutu: ea le espune absorbirei prin Panslavismu, care precumu se scie are ortodoxi'a in totu orientulu ca protectorulu seu oficiosu. Patriotii Romani insielati de fantome imaginarie, se ni permite a li spune, ca deca suntu ingrijati de viitoriulu natiunii romane, atunci pericolulu acest'a nu vine dela Rom'a, ci dela Moscov'a".

Moniteur de Rome.

Legislatiunea canonica despre martori.

Cine in ver un'a calitate ore careva a avutu ocasiunea a studiá procese de a le nostre bisericesci, disciplinarié, criminale seau matrimoniali, acel'a s'a potutu convinge, ca nu odata forurile judecatoresci pre bas'a acteloru au trebuitu se aduca câte o sentintia, cu care pote ca litigantii pre dreptulu suntu nemultumiti. Si cu tote aceste forurile judecatoresci nu potu fi inculpate de locu, pentrucá au adusu sentinti'a ace'a, si nu alt'a. Nu potu fi inculpate, pentrucá forurile judecatoresci prin lege suntu obligate a aduce totu de a un'a sentintia pre bas'a acteloru procesuali. Aceste suntu unic'a loru cinosura in aducerea sentintiei. Apoi ca actele procesuali contienu intregu adevverulu objectivu seau nu, ace'a aterna in cea mai mare parte dela partile litigante. Canonele subministra partiloru litigante totu posibilulu, pentru ca se pota probá lucrulu controversu pana la evidentia in unele casuri. Deca partile litigante nu se folosescu de midilocele aceste, ce li le subministra canonele, si prin acést'a nu facu, ca actele procesuali se fia oresi cumva un'a oglinda fidela a adevverulu objectivu, atunci nu au pentruce se se lamenteze, deca pote sentinti'a judecatoresca nu li este cea asteptata.

In forurile judecatoresti ale bisericeii judecatorii sunt si eli numai omeni, si cá atari nu potú fi atotu sciutori. Atotu sciutoriú este singuru numai Domnedieu. De aci urméza, cá judecatorii bisericesci nu potú aduce sentintia in nice un'a cauza, decatu numai pre bas'a cunoscintiei, ce o au despre ea. Este in mare parte datori'a partiloru litigante a li subministrá un'a cunoscintia cátu se pote mai esacta despre cauza. Domnedieu singuru, cá judecatoriú alu omeniloru, cunosce din intuitiune imediata inim'a, rarunchii si faptele omeniloru, si astufeliu nice nu are lipsa, cá omenii cu midiloce omenesci se-i subministreze cunoscinti'a acést'a.

Midilocenele omenesci inse, cu ajutoriulu caror'a se pote subministrá ace'a cunoscintia cátu se pote mai esacta despre cauza, suntú mai multe. Unele din ele au putere probatoria mai mare, altele mai mica, dupa cum suntú impregiurárele, si dupa cum se folosesece ore cine de ele in sensulu cannelorú seau nu. Nice unu midilocu inse nu este asia desu intrebuintiatu cá martorii, parte pentrucá este mai claru, parte pentrucá este mai usioru de produsu. Suntú forte pucine procesele acele bisericesci, in cari se nu fia lipsa de martori. Din care cauza ni amú propusu in unu siru de articlii a espune in modu sistematicu legislatiunea canonica despre martori, in cátu eli suntú unu midilocu din cele mai bune de probatiune, cátu deca cineva cunosce legislatiunea acést'a si o scie si folosi in ver un'a cauza procesuala, atunci pote dá procesulu cu totulu alta facia. Din legislatiunea acést'a se pote convinge ori si cine, cátu de intielépta este biserice'a, si la ce perfectiune juridica a ajunsu ea pre terenulu acest'a. Éra aceia, cari cugeta, cumcá in cause de aceste este de ajunsu mintea sanetosa, se potú convinge, cátu de mare este ignorantia lorú, si cátu de slaba este mintea sanetosa fora de cunoscinti'a legislatiunei acesteia, candu este vorb'a de probarea seau judecarea óre carui casu practicú. Cáce dorere! suntú si printre noi destuli, cari nunumai cá nu au mai nice un'a cunoscintia de canone, cáce care o au avutu, candu au studiatu dreptulu in seminariu, ace'a o au uitatu cu totulu, dara inca nici nu voiescu se si o castige, cáce dupa parerea lorú li este de ajunsu mintea si judecat'a sanetosa. Sufisanti'a acést'a condannabila si superba face apoi multa stricare, atátu candu atari persone joca óre care rola in ver un'a cauza bisericeasca fia cá litigantu, fia cá investigatoriú, fia cá judecatoriú.

Premitiendule aceste potemu intrá in meritulu lucrulu.

Martorii suntú unu midilocu viu de probatiune si prin acést'a eli in genere au mai multa valoare, decátu ori si care altu midilocu. Martori se numescu personele acele, cari testifica despre lucrulu, ce este sub controversa. Fiendu martorii persone se intielege de sine, cá martori potú se fia Domnedieu, angerii, santii din ceriu si omenii depre pamentu. Inse fienducá de ordinariu numai testificarea omenilorú vii depre pamentu se pote percepe cu semtirile, de ace'a sub martori in intielesu strinsu intielegemu numai testificarea omenilorú vii depre pamentu despre lucrulu controversu. Candu se invoca

in unu procesu Domnedieu, angerii seau santii cá martori, atunci midiloculu acest'a de probatiune se numesce juramentu, si legislatiunea basericésca cu privire la elu este diversa de cea cu privire la martori.

Desi inse martori nu potu se fia decátu numai omenii, totusi prim'a lege basericésca dice, cumcà nu toti omenii potu se fia martori in un'a fia care cauza, éra altii nice in un'a. Legislatiunea basericésca inse nu a luat celea ace'a grea, cá se enumere, cumcà in unulu fia care genu de cauza cine pote se fia martoru si cine nu. Ci ea a luat un'a cale multu mai usiora si mai securu ducutoria la scopu. Anume ea pretinde unele calitati in martori, si apoi statoresce principiulu, cumcà persoanele, cari au calitatile aceste potu figurá cá martori, éra cari nu le au, acele nu potu figurá.

Prim'a calitate in celi ce voiescu se figureze cá martori este, cá se scia adevverulu cu privire la lucrulu, despre care voiescu se testifice, éra a dou'a calitate, cá se si voiesca a spune adevverulu despre lucrulu acost'a. Deca nu sciu adevverulu, atunci se dice despre eli, cá suferu de defectulu *scientiei*, éra deca nu voiescu se-lu spuna, atunci se dice cá suferu de defectulu *sinceritatiei*. Si in unu casu, si in altulu, eli nu potu figurá cá martori. Celi ce suferu de defectulu *scientiei*, se numescu martori *necapaci*, éra celi ce suferu de defectulu *sinceritatiei* se numescu martori *suspecti*.

Necapacitatea unui martoru se pote basá pre dreptulu naturei, candu lucrulu stà astufeliu, câtu insasi mintea sanetosa ni spune, cumcà un'a persona nu pote figurá cá martoru. Se pote inse basá necapacitatea si pre dreptulu positivu, candu mintea sanetosa l'ar' poté admite pre cineva cá martoru desi cu ceva indoiéla. In casulu acest'a inse dreptulu positivu basatu pre indoelile aceste totusi lu eschide, cá se nu se dé nice una ansa de a nu poté aflá adevverulu.

Necapaci dupa legile naturei suntu toti aceia, caror'a li lipsesce mintea matura si seriosa seau habitualu seau actualu. Acestia suntu infantii si nebunii. Nebunii inse, cari au intervale lucide, seau tempuri, candu suntu cu mintea la locu, potu figurá cá martori, inse numai sub doue conditiumi. Anume antaiu, cá se testifice, candu suntu in intervalu lucidu, si a dou'a cá se testifice despre lucruri, la acaroru cunoscintia au ajunsu seau candu au fostu cu mintea intréga, seau celu pucinu, candu au fostu in intervalu lucidu. Conditiumea a dou'a inse trebuesce probata totu de a un'a, inainte de ce s'ar admite unu atare nebuu cá martoru. Totu necapaci dupa legile naturei suntu si orbii, candu se aducu cá martori, cá se testifice despre unu lucru, care nu se pote cunosce, decátu numai din vedere; mai departe surdii, candu se chiama, cá se testifice despre lucruri, ce nu se potu cunosce decátu din auditu. Insasi mintea sanetosa spune, cá atari persone, despre atari lucruri nu potu se testifice, deora-ce pre dreptulu se presupune, cumcà nu potu cunosce lucrulu, lipsíndule sentiulu de lipsa la un'a atare cunoscare.

Necapaci inse dupa legile positive basericesci suntu: orbii si atunci,

candu la cunoscinti'a lucrului, despre care testifica, au ajunsu prin auditu, spre ce nu li lipsesce sentiulu. Acést'a din cauza, cà legea basericésca presupune, cumcà un'a persona, careia i lipsesce sentiulu vederei, preste totu nu si pote castigá nice odata cunoscintie asia perfecte despre unu lucru cá alte persone, si prin urmare testificarea loru totu mai lasa ceva indoieia. Totu acést'a este de a se intielege si despre surdi, candu nu marturisescu din audiu, ci din vedere, care li e sanetosa, fienducà preste totu atari persone nu potu avé concepte asia clare despre unu lucru cá altele.

Totu necapaci dupa legile basericesci pentru de a figurá in genere cá martori suntu si copiii pana la anulu alu 14-lea a vietiei, si acest'a din cauza, cà dreptulu presupune, cà de regula inainte de anulu acest'a copiii nu potu avé maturitatea ace'a in judecata, ce se poftesce in unu martoru, dela a caruia fasiune aterna multu. Alte acte juridice potu indepliní copiii dupa legile basericesci si inainte de anulu acest'a, precum p. e. fetele dupa implinirea anului alu 12 potu inchiá casatoria valida dupa legile basericesci, si in unele casuri chiaru si inainte de anulu acest'a. Inse dela figurarea cá martori suntu totusi eschisi pana la anulu alu 14-le.

Suspecti, va se dica, despre cari legea presupune, cumcà nu voiescu se spuna adeverulu, suntu unii, cari nu se potu admite se testifice in nice un'a cauza, éra altii numai in cause anumite se eschidu cá suspecti.

In nice un'a cauza nu se admitu cá suspecti: escomunicatii, despre cari cá despre nesce fii perfidi ai bisericeii dreptulu presupune, cà perfidi'a acést'a nu o voru depune nice candu voru figurá cá martori in ceva cauza basericésca. Dupa acea infamii, va se dica, cari au comisu un'a crima óre care basericésca seau civila, pentru care si au pierdutu bun'a reputatiune inaintea omeniloru. Mai departe perjurii, va se dica cari au juratu strimbu ver odata, chiaru si deca pentru pecatulu acest'a au facutu penitintia. Se eschidu din cauza cá dreptulu presupune despre eli, cà dupa ce au adusu pre insusi Domnedieu de marturí a neadeverului, eli nu voru poté figurá cá martori ai adeverului. Dupa ace'a celi corupti cu bani, care lucru inse trebuesce totu de a un'a probatu, asemene celi de totu vili si seraci, fienducà dreptulu presupune despre eli, cà se corumpu forte usioru in cele mai multe casuri, si in urma personele cu totulu necunoscuté, si aceia, cari fora a fi chiamati se oferescu eli pre sine insusi de martori in ver un'a cauza.

Cu alta ocaziune vomu vedé, cari suntu martorii, ce numai in unele cause anumite se considera de suspecti prin legea basericésca. (Va urmá).

Vesmentele sacre diaconesci.

Diaconatul este trépta ierarchica. Precum inse fiacre trépta ierarchica are deregatoria propria statului seu, asia are si ornatu sacru specialu, prin care una trépta se destinge de cealalta.

Vesmintele sacre proprie Diaconului suntu urmatóriele:

1. *Stichariulu* e unu vesmântu lungu si latu, care dela umere ajunge pana josu la peciore acoperindu intregu trupulu, si e proveditu si cu maneece.

Stichariulu acest'a de dupa form'a sa e asemene stichariului (poderis) preotului; diferinti'a între ambe sticharie e ace'a, că stichariulu diaconicu nu e vesmentu undulante, ci are form'a unei dalmatice seau tunice lungi. Se numesce totusi stichariu pentru form'a lungimei sale (*απο τοῦ στιχῦ* = a versu vel ab uno quasi lineae ordine).

Dupa marturisirea liturgistiloru stichariulu diaconalu este simbolulu curatiei si alu vietiei angeresci, ce are se arete diaconulu intru tôte faptele sale, adecă că dupa indemnulu apostolicu „se fia de onbre avându tain'a credintei intru cunoscintia curata, si fora macula“.

Acést'a insemnate o intaresce si colorea cea *alba* a stichariului diaconalu, ce'a ce reprezenta chipulu ordului angerescu, pentru-că precum se scie, santii angeri in vesmente stralucitorie s'au aretatu si la mormentulu Domnului.

Despre acést'a marturisesce si *Greg. Nazianzenu* carele dice: „*Ministrii* (Diaconii) *au statutu in vesminte stralucitorie portându imaginea stralucirei angeresci*. Era *Sym. Thessal* dice: *Stihariulu* (tunic'a) *intipuesce vesmântulu stralucitu alu angeriloru, pentru-că precum scimu, angerii mai de multe ori s'au aretatu in vesminte stralucitorie*“.

Încātu inse in atare stichariu diaconale se imbraca nu numai diaconii, ci si lectorii, in acestu casu stihariulu intipuesce: *vesmentulu celu mai curatu domnediescu si parasirea de patime*.

2. *Orariulu* este uniculu si propriulu vesmentu distinctivulu alu Diaconatului, de orece si la ordinare numai acel'a se dă diaconului cu eschiamare de „vrednicu este“¹⁾.

Orariulu diaconalu este unu ornatu in latime de 2 palmi si in lungime cam de 2—3 metrii. La imbracare, antaiu se pune pre umerulu celu stengu asia, câtu cu unu capetu de a lungulu spateloru depinde pana josu câtra peciore, éra cu celalaltu capetu se întóree pre sub man'a cea drépta, si pre dupa grumadi se readuce éراسi pre umerulu celu stengu, asia câtu cu acestu capetu depinde pre dinaintea pieptului éراسi pana la genunchia ori si pana la peciore.

Orariulu din cestiune de comunu e decoratu cu trei cruci, seau cu inscriptiunea „Santu, Santu, Santu“.

Liturgistii atribue orariului insemnate symbolica deosebita, asia adeca, dupa cum cuventulu „orarium“ lu- deriva din radecini deosebite.

Suntu unii, cari dîcu că „orariu“ se deriva dela „os“-oris = gura, si asia asseréza că scopulu orariului la inceputu a fostu acel'a, că a servitu spre stergerea gurei, pentru ace'a si aveá form'a unei fascie.

¹⁾ Prin unele locuri, si chiaru si in Blasiu se dáu si manecarile, asia câtu vestimentele proprie diaconali suntu: manecarile si orariulu, pentru-că »stihariulu« seau dalmatic'a se tieue proprie de vestimentele subdiaconului, si numai dupa-ce se ordinéza cineva de subdiaconu, imbraca »stichariulu« seau dalmatic'a.

Alții deriva cuvântul „orariu“ dela „orare“ „dicere“ încâtu adeva officiulu diaconului e a predicá cuvântulu, si a insemná tempulu rogatiunei. Asia dice spre exemplu *Rabanus Maurus*: „*Cu acestu vestimentu numai aceloror persone e concesu a se folosi, a caroror deregatorie e a predicá. Bine se siede adeva predicatoriloru cuvântului lui Christosu a avé orariu, pentr-cá precându vestimentulu convine cu officiulu loru, pre atunci densii mai cu diligenția se îndemna la implenirea servitiului cuvântului, éra poporulu loru concreditu considerandu semnulu salutaru, mai cu ardore se îndemna la meditarea legei*“.

Érași alții, mai alesu cei ai bisericei orientale deriva „orarium“ dela cuvântulu grecescu *ὠραζέειν* = a orná, si apoi cu acést'a insemnatate impreuna si esplicarea de a „predicá“, „anunciá“. Derivarea acést'a din urma s'ar' si paré a mai conveni atâtu officiului diaconalu, câtu si modulu întrebuintiari ei orariului de cátra Diaconu.

Pentru-cá scimu cumcá Diaconulu, cându spre exemplu dice ecteniile, cu trei degete lu- tiene in susu, cá si cum l'ar' aretá, apoi de câte ori eschiamo, ori face atenti pre credintiosi la vre-o actiune mai principala a s. liturgie, ori a altoror functiuni sacre, totu de atâtea ori inaltia cu 3 degete orariulu, voindu astu-feliu a invitá pre credintiosi la rogatiune, seau la meditare mai profunda a celoru ce se implinescu.

In acestu sensu explica *Symeonu Thessal.* si *Balsamonu* derivarea orariului. Celu dintaiu adeva dice: „*Orariu se numesce, pentru-cá pre Diaconulu ornéza (ὠραζέειν) cu frumseti'a darului, si lu- face stralucitu cu decorea marirei lui Domnedieu*“. Éra alu doile dice: „*A portá orariu se cuvine senguru Diaconiloru, pentru-cá acestia asistandu preotiloru, si observandu atâtu misteriele rogatiuniloru, câtu si eschiamatiunile preotiloru, Diaconiloru acelora, cari suntu pre amvonu prin Orariu insinua, cá cându are se fia pronunsierea seau eschiamarea, va se dica tempulu ecteniei pentru catecumeni si pentru toti ceialalti. Orariulu s'a numitu dela ὄρω (απο τοῦ ὄρω), ce'a ce insémna: pazescu, observu*“.

Incâtu se tiene de insemnetatea symbolica a orariului, *Symeonu Thess.* astufeliu o explica: „*Stol'a diaconala, carea noi o numimu orariu, atâtu pentru-cá e aripata, câtu si pentru curati'a materiei intipuesce substanti'a intelectuala a ordului angerescu. Pentru ace'a voindu diaconulu a imitá pre Cherovimi, cari si- acoperu fetiele, si elu se incinge cu orariu, cându voiesce a se cuminecá. Afora de ace'a orariulu diaconalu e infrumsetiatu cu cuvintele: santu, santu, santu, prin ce inse se esprima ordulu servitoriu alu angeriloru*“.

Totu aceast'a insemnatate dá orariului si *S. Germanu*, cându vorbindu de colorea cea alba a orariului asia dice: *Diaconii asemenea virtutiloror angeresci, cá si nescari spirite servitorie tramese spre servire, portandu aripi usióre ale orariiloru de panza premergu*“.

Originea orariului cá a unui ornatu basericescu, *Iosephus Vicecomes*, o atribue Pontificelui *Sylvestru*, care adeva mai antaiu ar' fi infrumsetiatu pre diaconi cá si pre nescari ministrii sacrii cu orariu de panza. Éra *Gavantus* (citatu dn *Goar* l. i. pag 95 n. 9) dice cá orariulu e de origine apostolica.

Destulu atât'a cã *S. Joanu gura de auru* deja face amintire de orariu cându asia dîce: *voi cari ati gustatu, cunosceți desfatarile spirituale, si se ve aduceți aminte de misteriale infricosiate si de servitorii sacrificiului divin, cari spre imitarea aripeloru angeresci pórta oraria usiore de panza puse pre umerulu celu stengu, si umbla in cõce si in colo in baserica.*

Apoi *Synodulu Laodicenu* (320) in can. 22, 23 inca face amintire de orariu cá despre unu ornatu propriu diaconiloru.

Anastasiu bibliot. rom. (417) dîce cã Pontificele Zozimenus ar' fi dispusu, cá diaconii se-si acopere umerulu celu stengu „cu imbracamentu de onore mai alesu alu femeiloru romane, imbracamente indoite“. Totu asia si in *Synódele: Bracarensu* in Spani'a (can. 9) la an. 563, si celu din *Toledo IV*, (an. 597) si 633¹⁾.

Aceste ar' fi ornateele diaconale ale Diaconiloru, adi inse diaconii mai pórta si manecariete.

Joanu Borosiu.

Revist'a basericésca.

Provinci'a metropolitana gr-cat. romana de Alb'a Juli'a. Escelenti'a Sa Prea Santitulu nostru Metropolitanu laolalta cu *Illustratiile Loru Episcopii* sufragani de Orade, Lugosiu si Gherl'a in dílele aceste voru cafetori' la Rom'a spre a depune inaintea Santiei Sale omagieile proprie si ale clerului si poporului provinciei nostre romane gr. catolice. Santi'a Sa, Sumulu Pontifice Leonu XIII decãndu sa suitu pre catedr'a Santului Pietru, a aretatu atãte semne de bunavointia, interesu si simpatia facia cu natiunea romana, cãtu nu-lu vomu uitá nice odata. Amintimu între alte multe de o cam data numai ace'a, cã numai in dílele trecute s'a finitu in Rom'a edificarea unui Seminaru nou cu trei etagiuri destinatu numai pentru Romani, din care cauza Santi'a Sa i a si datu numele de: *Seminarium Greco-Romanum*, va se dica Seminarulu Romaniloru catolici de ritulu grecescu. Spesele Seminarulu acestuia le a portatu tote Santi'a Sa. Atari Seminaru au avutu pana acum in Rom'a numai natiunile cele mai mari, precum Francesii, Germanii, Anglesii, Spaniolii si Americanii. Acumu inse din bunavointi'a cea estraordinaria a Santiei Sale avemu si noi pre alu nostru, si tinerii nostrii nu voru mai fi in Seminarulu Ruteniloru. Astu-feliu credemu, cã caletori'a, ce o întreprinde Escelenti'a sa laolalta cu *Illustrii nostrii Episcopi* este insocita de simpati'a totororu Romaniloru uniti. Este acést'a pentru antaia data, cã provinci'a nostra se apropia cá provinci'a de Scaunulu Santului Petru, si omagieile, ce *Illustrulu nostru Episcopatu* le va depune la petiorele Santiei Sale, credemu, cã voru fi omagieile purcese din iniun'a cea sincera a totororu Romaniloru Uniti. Prea Bunulu Domnedieu se-i duca in pace si reintorca éراس in sinulu credintiosiloru sei. Éra Santi'a Sa fia asecuratu, cã numai mortea ne va despárti de Santulu Scaunu, si din anima rogamu pre Domnedieulu concordiei, cá se deschida si inimile si sufletele fratiloru nostrii de un'a limba si unu sange, inse dorere desbinati, cá se cunosca ce Parinte Bunu alu Romaniloru este Santi'a Sa.

Este una dorintia vechia, cá se se introduca si in baseric'a nostra celu pucinu pre unde e cu potintia, cantulu figuralu. In *Blasiu* s'au facutu pana

¹⁾ Cfr. Hefele I. c. pag. 184 seq.

acum ver o patru probe cu diversi professori. Cu nice unulu inse nu a succesu, parte pentru-cà unii nu cunosceáu limb'a, parte pentru-cà nu aveáu autoritatea receruta, parte din alte motive. In tomn'a anului espiratu 1885 fû denumitu de professoriu alu cantului figuralu Sp. D. Jacobu Muresianu fiulu vnerandului Redactoriu, de presente editoriu alu Gazetei Transilvaniei Jacobu Muresianu. Noulu professoriu este unu barbatu deplinitu in art'a sa, éra cumcà nu i lipsese nice zelulu a aretatu in Dominec'a Santeloru Pasci, cându a tienutu coru la Sant'a Liturgia spre deplin'a multumire a mai mariloru si a publicului.

Ne a surprinsu multu trist'a scire, cumcà bravulu Protopopu alu Satu-marelui Rssimulu Joanu Marcu a repausatu in dilele aceste in urm'a unui morbu scurtu de apoplezia. Repausatulu a fostu unu preotu adeveratu si erudit, unu Romanu sinceru si plinu de zelu, pre care lu gelescu toti bine-sentitorii. Fia-i tierin'a usiora?

Precum se pote vedé din concursulu publicatu la capetulu foiei, cu inceputulu anului scolasticu urmatoriu Associatiunea romana pentru cultur'a poporului romanu din Maramuresiu va deschide unu convictu pentru intretinerea tinerimei dela scolele din Sigetulu Maramuresiului. Acest'a este alu treile convictu in provinci'a nostra Metropolitana dupa celu din Blasiu si Oradea mare. Fratii nostrii de una credintia si de unu sange din Maramuresiu se vede cà tienu tare la adagiulu latinu: „*et facere et pati fortia Romanorum est*“. Eli nu facu larma multa, inse cu atât'a este activitatea loru mai intensiva si mai plina de succesu. Ar' poté invetiá dela densii tare multu aceia, cari implu foile nostre cu anuciuri de petreceri pentru câte unu scopu culturalu si cu dari de sema despre ele, fora cá se veda omulu ceva sporiu. Dorimu din inima prosperarea noului institutu in fric'a Domnului si in alipire nedeslegata de iubit'a nostra natiune, ce trece astádi prin tempuri atâtu de grele.

Nu demultu a esitu de sub tipariu Siematismulu clerului greco-catolicu alu archidiececesi nostre. Siematismulu acest'a este in multe privintie mai esactu decâtu cele de mai inainte. Cu tote aceste dupa parerea nostra i mai lipsescu unele lucruri, cá se pota fi esactu, si se pota corespunde toturoru indiginticloru nostre. Éra in specie ce atinge datele statistice cu privire la numerulu sufleteloru, ce se tienu de alte confesiuni, parerea nostra ar fi, cá acele seau se fia esacte, seau se se omita cu totul. Terminii, cá „mai suntu reformati in maioritatie“, „mai suntu gr. or. in minoritatie“, „mai suntu totu pre atátia rom. cat.“ cându este vorb'a de date statistice, potu se face multa confusiune. Ori ce datu statisticu pretinde numeri. Si deca nu se face cu numeri, atunci mai bine se nu se face. Se consideramu casulu, cându se dice in siematismu, cà in atare parochia mai esista si un'a alta confesiune in maioritatie. Acum maioritatie este si deca celi de alta confesiune suntu si numai cu unu sufletu mai multi, si si deca suntu p. e. cu una mia. Acum acele nu potu figurá cá date statistice, unde unulu chiaru asia de bine se nimerese cá si una mia. Mai multa confusiune pote se face espresiunea „mai suntu si alte confesiuni“ prin comunile pre unde pote nu este decâtu ver unu jidovu, intrebuintiata tare desu in Siematismulu din 1880. Vedemu astádi cum Magiarii striga in gur'a mare, cá s'au romanisatu multi conationali de ai loru. Deca preste ver o suta de ani va luá ver unu atare magiaru

unu siematismu de ale nostre in mana, atunci de buna sema, va dice, că in comunele unde se dice in siematismu, că mai sunt si alte confesiuni. voru fi fostu totu Magiari, ce s'au romanisatu, si i voru pretinde in dareptu, desi in comuna nice astăzi nu esista nice un sufletu magiaru, ci paroculu si proto-populu, ce a subministratu datele pentru siematismu, că se-i fia mai usioru si se se mantue de datele aceste a pusu scurtu, „că mai sunt si alte confesiuni“, fora a-si face multi scrupuli. Siematismele sunt documente pentru sute de ani, si tare usioru potu pre calea acést'a deveni documente de ale nostre in contr'a nostra. Afora de ace'a ar' fi de doritu, că in unu siematismu se fia si datele cu privire la misicarea poporatiunei, anume câti s'au nascutu, câti s'au cununatu si câti au moritu in anulu din urma in un'a fia care parochia. Noi numai din siematismele nostre ne potemu convinge, cumcă ore poporulu nostru cresce seau scade, si că unde cresce si unde scade, si deca scade, atunci ne aflamu indemnat i cercá causele si delaturarea lor, căce strainii acést'a de securu nu o voru face. Datele aceste in siematismele dieceselor sufragane sunt tare bine deduse si forte esactu fiendu-că sunt dupa matricule, si credemu, că pre venitoriu archidiecec'a nu va remané indareptu, cu atātu mai vertosu că datele aceste se potu capetá mai usioru cá ori si cari altele, fiendu-că ori si care parocu nu are decātu se le iee din matricula. Credemu că nu ni se voru luá in nume de reu observatiunile aceste facute in interesulu progresulu nostru.

Poporulu nostru din San-Mihaiulu de Campia aduce multiumita publica D. proprietariu de acoló Nicolau Angelu, pentru-că a donatu bisericeii unu candelabru frumosu in pretiu de 50 fl. v. a.

Austro-Ungari'a. In Vien'a s'au infientiatu de curundu doue societati de mare insemnate, anume una pentru promovarea artei crestine, si alt'a pentru redicarea de scoli crestine. Cātu de necesaria a fostu cea de antaiu, se pote convinge ori si cine, care scie, cătu de tare au decadiutu in tempulu mai nou tote artile, decându au parasitu principiulu celu adevratu crestinu, cumcă art'a este chiamata a produce ceva idealu, ceva multu mai inaltu decātu ce'a ce produce natur'a, si decându s'a dejositu la principiulu celu periculosu, cumcă art'a este chiamata a imitá natur'a. Deca consideramu, căte bisericeii noue se edifica la noi in tempulu din urma, cari amu voi se fia decorate dupa adeveratele legi ale esteticeii, atunci potemu vedé, ce lipsa ar' fi si la noi de un'a atare societate, care se cultive gustulu artisticu in poporulu nostru. Va mai trece inse multu, pana ce vomu vedé si la noi asia ceva.

Rom'a. Sanctitatea Sa Sumulu Pontifice Leonu XIII in un'a audientia privata concésa Esc. Sale Palma Archiepiscopulu de Bucuresci legandui acestuia de inima activitatea intielepta pentru readucerea Romanilor la Sant'a Biserica, de carea s'au desbinatu in urm'a vicissitudiniloru tempului, i dise cuvintele urmatorie de un'a insemnate estraordinaria: „Inainte de ce Domnediu te ar' chiamá la repausulu eternu, sperezu, că Ni vei prepará mangaiarea cea atātu de dorita, de a readuce la biserica pre poporulu Românau, pre care lu si incredintiamu vigilantieii tale pastorale. Poporulu acest'a este poporulu celu mai civilisatu si mai intelligentu in resaritu, si candu va veni intregu la credinti'a cea adeverala, va fi unu instrumentu, de care Domnediu se va servi spre a converti pre alții. Nu te teme! puneti speranti'a in Domnediu, si vei vedé, că presentimentulu nostru se va realisé deplinu“.

Totu cu ocasiunea acést'a Santi'a Sa a datu Archiepiscopului un'a suma de 30,000 de franci, cá se-i intrebuintieze spre unu scopu ore care basericescu in interesulu Romaniloru.

Itali'a. Guvernulu italianu a deschisu la universitatea din Rom'a un'a catedra pentru studiulu religiuniloru comparate. Nu este vorba! Un'a atare catedra este totu de a un'a de lipsa la un'a universitate, ce voiesce se corespunda deplinu asteptariloru scientiei. Ma un'a atare catedra ocupata de unu barbatu fora preventiuni facia cu religiunea crestina, pote se fia si tare folositoria ideiloru crestine. Studiulu religiuniloru comparate areta in multe privintie pana la evidentia simburele de adeveru, ce se afla si in religiunile pagâne cele mai decadiute, care simburu nu este altu ceva decâtu seau religiunea naturala a omului, pre care cá pre un'a hasa este redicata religiunea crestina, seau este un'a ruina ore careva a revelatiunei primitive date omului immediatu dupa creatiune. Si eruditii crestini pre calea acést'a au si ajunsu la rezultate de uimitu prin studiulu religiuniloru comparate. Guvernulu italianu inse nu acést'a o voiesce cu catedr'a sa cea noua. Ce voiesce elu, este cu totulu altu ceva. Intentiunea lui este abuzulu scientiei, cá se pota aretá, cá religiunea crestina comparata cu altele, este si ea unu productu ore careva alu desvoltarei istorice, ce se pote esplicá din cause marginite si lumesci, fora cá se fia lipsa a mai luá in ajutoriu activitatea veduta si neveduta a unei fientie, ce e preste lume. Astufeliu catedr'a acést'a are se devina un'a reduta, din carea se se arunce bombele necredintiei asupr'a religiunei crestine. Pana candu Domne atát'a abusu si atát'a inimicitia facia cu religiunea crestina si Santulu Scaunu in guvernulu frumosei Italie, carora singuru are Itali'a se-i multumésca, cá a remasu patri'a Italianiloru, si nu a devenitu germana!

La protestulu lui Gregorovius si Grim in contr'a destructiunei Romei prin Guvernulu italianu si municipalitatea cetatei s'au asociatu si alti barbati eruditi si artisti din Germani'a. Intre acestia este Paul Heyse, traducutoriulu celu delicatu alu poesieloru lui Manzoni, si autoriulu noveleloru italiene, totu atâte opere de arte, mai departe Lenbach primulu portretistu in Europ'a, istoriculu protestantu Giesebrecht, si mirare chiaru si Doellinger, capulu catoliciloru vechi. Principiulu celu justu, pre care se baséza protestatorii, este, cá „Rom'a e un'a cetate a lunei intregi, mam'a si patri'a toturoru acelor'a, cari cultiva artile si scientiele“, si cá atare, guvernulu italianu nu are dreptulu de a o tractá cá pre a sa. Ma ce ar' fi de necrediatu, imperatulu Germaniei a gratulatu eruditulu Grim pentru protestulu acest'a.

Germani'a. Poporulu catolicu din Prusi'a dupa un'a suferintia de 13 ani si dupa un'a lupta intrepida si plina de curagiu, abnegatiune si sperantia in urma a ajunsu éراسi la pace. Projectulu de lege, ce modifica legile confessionali din 1873 s'a primitu dejá in parlamentulu din Berlinu, si nu preste multu tempu va incetá relatiunea cea incordata intre baserica si statu, din care nice unulu nice celualtu nu a avutu nice unu folosu, ci numai dauna multa culturala, materiala si spirituala. A fostu grea suferinti'a religiosa a poporulu catolicu din Prusi'a. Câte suflete pii nu au trebuitu se parasasca lumea acést'a, fora de a poté avé mangaiarea de a-si luá merindea cerésca. Cáce in urm'a legiloru din 1873 de multe ori trebuieá omulu se caletoresca si câte o dí intréga, pana candu aflá ver unu preotu. Cu tote aceste D.dieu nu lasa nice odata pre fii sei, ce suferu cu constantia tote necadiurile lunei

acesteia. Si in poporul catolicu din Germani'a érași cá in dreptulu Jobu ni a datu Ddieu unu semnu viu, cá cercarile lui nu mergu nice odata mai departe decâtu pana unde potemu suportá.

Franci'a. Mai intregu episcopatulu francesu din tiera si din colonie s'a asociatu la ideile Eminentiei Sale Archiepiscopului de Parisu cuprinse in scrisorea sa indreptata catra presedintele republicei. Se crede, cumcá Grévy, care altunentrule este cu totulu indiferentiu facia cu guvernarea statului, ar' dori acum, cá in loculu unui guvernú inimicu bisericei, se aiba unulu indiferentiu facia cu ea. De alta parte se facu in intréga Franci'a petitiuni in massa in contr'a legeri celei ateiste, despotice, si tirane de instructiune. In caus'a petitiuniloru s'a formatu in Parisu unu comitetu centralu din senatori, deputati, oficiali, advocati, nobili, comercianti si industriasi.

Au ajunsu in Franci'a lucrurile asia de parte, cátu bordeluri si lupánarie pote deschide ori si cine fora de a mai cere nice o concesiune dela guvernú, un'a capela inse nu este iertatu a deschide inainte de ce ar' primi omulu un'a atare concesiune. Orgiele necuratiei se potu deprinde de ori cine neconturbatu, nu se pote inse rogá lui Domnedieu fora fric'a de guvernú. Acést'a o adeveresce casulu urmatoriu. Unu fabricantu din Lacombe a deschisu in edificiulu fabricei sale un'a capela pentru lipsele religiose ale lucratoriloru sei fora de a mai cere nice un'a concesiune dela guvernú, fienducá se basá pre mintea sanetosa, care chiaru si fora de nice o cunoscintia a legiloru spune omului, cumcá i este iertatu a se rogá lui Domnedieu in cas'a sa cu lucratorii si cu casanii sei. Audiendu despre acést'a prefectulu departamentulu a demandatu numai decatu inchiderea capelei prin gendarmi, cá si cum in capela ar' fi fostu un'a banda de hoti. Gendarmeri'a a sositu chiaru pre candu capela érá plina de omeni pii, ce se rogáu. Acestia s'au opusu, érá gendarmeri'a a folositu armele si a impuscatu in midiloculu poporului, prin ce a ucisu un'a femee si pre doi inși i a ranitu greu. Foile radicali predica prin Parisu si prin cetatile cele mari pre facia omorulu, si guvernulu nu le molestéza. Candu inse crestini celi pii voiescu se se roge lui Domnedieu, atunci guvernulu i imprascia cá pre nesce criminalisti cu gendarmii. Ore acést'a este libertatea, egalitatea si fratietatea, ce se falesce republic'a de astádi din Franci'a, cá voiesce se o realizeze? Deca acést'a este, atunci un'a atare republica nu merita de locu simpatiele nimenui'a.

Academi'a de scientie din Parisu érași a avutu se impartia unulu din premiele cele mai frumoase de virtute. Corporatiunea acést'a atátu de eminenta este multu mai justa cá guvernulu. Ea a conferitu premiulu acest'a unei misere calugaritie, ce a servitu tempu de 35 de ani in spitalele morbosiloru fora de nice un'a remuneratiune. Pre candu o face acést'a academi'a, carea este corporatiunea cea mai ilustra in intréga tier'a, pre atunci consiliulu municipalu a luParisului nu incétá cu alungarea calugaritiloru din tote spitalele. Foile crestine enaréza lucruri de necreditu despre ingrigirea morbosiloru de catra grigitoriele laice. Pre unu betranu nepotintiosu nu l'au intorsu in patu, pana nu a moritu nadusitu. Altulu de versatu a cadiutu diosu si acoló l'au lasatu, pana si a datu sufletulu. La morbosu nu li dau de mancare, érá grigitoriele traiescu cá nesce contese. Nu li pasa radicaliloru multu, numai se nu mai fia in spitale nemicu crestianu.

Belgi'a. Sanctitatea Sa Leonu XIII s'a invoitu, cá Primatele Belgiei se aiba jurisdicțiune preste baseric'a din Congo in Afric'a, si in Brüssel'a se se deschida unu Seminaru africanu.

Turci'a. Dupa una foia germana au adusu mai multe foi scirea, cumcã Patriarchulu din Constantinopolu ar avé de cugetu a se uní cu sant'a baserica a Romei, si cumcã Tiarulu Rusiei audiendu despre acést'a ar fí si tramisu unu solu la Patriarculu, cá se se informeze, deca este adeverata scirea acést'a seau nu. — Este posibilu, desi nu tare probabilu, cá Patriarculu Constantinopolitanu, ce atinge person'a lui, se simpatizeze cu baseric'a catolica, si se aiba si dorintia sincera de a se reintoce in sinulu ei. Atari barbati dela desbinare in coce au siediutu mai de multe ori pre Scaunulu Patriarcalu din Constantinopolu. Cá inse mass'a clerului ce-lu incuugiura pre Patriarculu, se aiba asemenea simpatie si dorintie facia cu baseric'a catolica, noue nu ni vine a crede. Nu ni vine a crede, pentru-cã la Grecii din Bizantiu si de aire scrupulii dogmatici suntu forte pucini si neinsemnati. Cu atât'a inse suntu mai mari scrupulii nationali. Motive nationali, — de sine se intielege, cá neintemciate — au fostu la eli datatorie de tonu, cându s'au desbinatu, si motive nationali suntu si astadi datetorie de tonu la persistarea loru in desbinare. Este sciutu, cá Grecii, desi pucini la numeru, considera intréga peninsul'a balcanica de una proprietate a loru. Pentru eli destinulu poporeloru din peninsul'a acést'a este, cá mai iute seau mai tardíu se se greciseze tote, cá astu-feliu la olalta cu ele se pota formá Elad'a cea mare bizantina, in care ore cându glori'a antica romana s'a parodiatu atâtu de cumplitu. Midiloculu celu mai acomodatú inse de a grecisá pre poporele aceste, este „ortodoxi'a“. Este cunoscutu, cátu au se suferé Romanii nostrii din Macedoni'a pre terenulu basericescu dela Greci, cari voiescu cu ori ce pretín se-i greciseze. Cum este cu potintia, cá Grecii celi fanatisati de ide'a unei Ellade mari se lase din mana „ortodoxi'a“, midiloculu loru celu mai acomodatú de a-si realisá visurile cele fanatice si nedrepte? Cându numai motive religiose voru fí la ei datatorie de tonu, atunci se voru uní forte usioru. Pana atunei inse pucina sperantia este. Era Rusi'a se intereséza asia tare de „ortodoxia“, pentru-cã ea chiaru acele aspiratiuni le are facia cu poporele din Balcanu, cari le au Grecii, si pre langa ace'a „ortodoxi'a“ singura poté sustiené form'a presenta de statu cea atâtu de odiosa din Rusi'a

Americ'a. Catolicii din statele unite din Americ'a in decursulu anulu acestuia voru deschide una universitate in Washington. S'au adunatu deja spre scopulu acést'a 700,000 de dolari. Edificiulu va costá 250,000 de dolari, éra professori voru fí chiamati celi mai celebrii din Europ'a si Americ'a.

Cá la 500 de notabili, ministrii, deputati, senatori, nobili, oficiali, professori si altii din Canad'a au tramisu Santiei Sale una adresa de aderintia la ideile espuse in enciclic'a cea celebra despre constitutiunea crestina a staturiloru.

Pachero Presiedentele republicei din Bolivi'a a opritu ostasiloru participarea la societatea francmasoniloru. Mare necadiu pentru acést'a la toti Francmasonii.

Concursu.

Pentru postul de prefectu a Convictului Asociatiunei pentru cultura poporului român din Maramuresiu, care se va deschide in Sigetu cu inceputulu anulu scolicu venitoriu se publica concursu.

Emolumentele prefectulu voru fi: solutiune anuala de 300 floreni v. a. solvindi in rate lunarie postcipative din fondulu asociatiunei, apoi cuartertulu si intreaga provisiune in convictu.

Obligatiunile i voru fi: a supravighiá conformu regulamentulu preste alumnii convictulu acum odata la numeru 12 insi, a conduce intreaga economi'a convictulu, manipulandu-se vuptulu — domestice, — si in urmare voru fi preferiti acei concurinti, carii voru avé cunoscintiele de lipsa pentru conducerea economiei domestice.

Concurrentii debue se fia barbati absoluti a studiiloru mai inalte, cá astfelu se fia abili a dá indrumarile de lipsa studentiloru din convictu.

Prefectulu alesu va avé de asi cuprinde oficiulu cu prim'a Juliu st. n. a. c., cá in lunile Juliu si Augustu se conlucre pentru inzeistrarea convictulu si provederea aceluia cu cele de lipsa pentru intretienerea aloru 12 teneri. Prefectulu se va alege pe trei ani, si de n'ar voi a remané mai incolo in institutu, acest'a va notificá comitetulu asociatiunei cu diumetate anu inainte; iuse comitetulu la casu de negligentia, neabilitate ori portare rea va poté se abdica prefectulu ori si candu in terminu de o luna.

Concurrentii recursele sale timbrate si proviedute cu documentele despre absolvirea studiiloru mai inalte, despre oficiile preavute, si cu atestatu de moralitate voru avé de a le tramite intitulate comitetulu asociatiunei pana la finea lunei Maiu st. n. a. c. la Rsm. D. Michailu Kökényesdy vicariulu Maramuresiulu in Barsana (Barczánfalu u. p. Szurdok, Marmaros).

Din Siedinti'a Comitetulu asociatiunei tienuta in Sigetu la 3 Maiu 1886*).

Comitetulu asociatiunei pentru Cultura poporului român din Maramuresiu.

Bibliografia.

S'a pusu sub tipariu si va aparé in curundu in editura lui H. Zeidner, librariu in Brasiovu: *Geografia pentru scolele medii. Partea I. Ungari'a si tierile dimpregiurulu mării Mediterane* (pentru cl. I. gimn. reala etc.) prelucrata pre bas'a planulu ministerialu mai nou alu ministrulu reg. ung. de culte si instructiune si acomodata recerintieloru scóloru române, dupa D. Laky, de Dionisie Fagarasianu si Silvestru Moldovanu, professori la gimnasiulu rom. din Brasiovu.

Domnii cari au cerutu pre intentiuni „istori'a basericei romanesci unita cu Rom'a“ inca in anulu trecutu, si nu o au primitu, suntu rogati a incunoscintiá pre autoriu, Redactoriulu acestei foi, deca voiescu se o aiba seau nu, cá se li se pota tramite, cáce in anulu trecutu nemai dispunendu de intentiuni, nu li s'a potutu satisfacé dorinti'a. Pentru unu esemplariu voru avé a persolví 3 sante liturgie pentru personele, ce li se voru comunicá, si a tramite testimoniulu in limb'a latina, dupa unu formulariu ce asemene li se va comunicá. Portulu postalulu voru avé a-lu platí densii.

*) Celelalte diurnale române suntu rogata a face notiia despre acestu concursu.